

OPENDOEK

MAGAZINE

voor mensen met passie voor theater

CONTRASTEN

**CLINICLOWNS BRENGEN
KLEUR IN HET ZWART-WIT
VAN DE ZIEKENHUISKAMER**

**WAT KUNNEN EEN VERTELLER
EN MUSICALACTEUR VAN
ELKAAR LEREN?**

**HOE LEG JE JE EIGEN
VOORSTELLING VAST
OP VIDEO?**

INHOUD

- 3 Edito
- 9 Pleidooi
- 10 Wanneer cliniclowns van een traan een lach maken
- 18 Splitscreen
- 20 De Souffleurs
- 24 Column
- 28 Dialoog
- 29 Repertoire
- 31 Cast & Crew

- 4 **De Muze: Lucky Leo**
“Heb je een idee maar vind je het te basic? Doe het tegenovergesteld!”
- 13 **Gaslicht, voetstappen en silhouetten**
Wist je dat? Oude theatertechnieken
- 16 **Kunstenaars in de coulissen**
De videograaf
- 21 **Wat kunnen een verteller en musicalacteur van elkaar leren?**
“In de kern doen we hetzelfde: een verhaal vertellen”
- 25 **Hoe maak je een theaterbezoek toegankelijk voor laaggeletterden?**
Klare taal en een bruikbaar programmaboekje

4

13

16

21

25
OPENDOEK
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:

Redactieadres: OPENDOEK – Italiëlei 6, 2000 Antwerpen
Tel. 03 222 40 90 – redactie@opendoek.be – www.opendoek.be
Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur
Eindredactie en coördinatie:
Siebe Nicolai
Hoofdredactie: Mathieu Lonbois
Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur
p/a OPENDOEK, Italiëlei 6, 2000 Antwerpen
Ontwerp: un'dercast – Layout: Sophie Loomans
Coverfoto: 'Aan zet. U kiest, wij spelen' - Kaboekie © Isaac Ponsele
Druk: Bema Graphics
Periodiciteit: verschijnt 4x per jaar – Oplage: 16.500 ex.
ISSN NR 1377/9478 – Volgend nummer: oktober 2025

Met steun van:

EDITO

YIN EN YANG

Lieve lezer

Heb je het derde seizoen van *The White Lotus* al gezien? Want ik wil het even hebben over een citaat van een personage. Geen zorgen, geen spoilers!

De fictiereeks gaat over rijke gasten die op vakantie gaan in een luxeresort. Eén van de koppels die we dit seizoen volgen, zijn Rick en Chelsea. Hij is grumpy, ouder, nuchter en heeft het moeilijk om over zijn gevoelens te praten. Zij is dromerig, jonger, bijgelovig en doet niets liever dan haar diepste zielenroerselen delen. Op een gegeven moment in de reeks zegt Chelsea tegen een andere hotelgast: “Rick en ik zijn in een yin en yang-gevecht verwickeld. Ik ben hoop en Rick is pijn. Uiteindelijk zal één van ons overwinnen.”

Hoop en pijn. Yin en yang. Volgens de oud-Chinese leer de twee oerkrachten waarvan alles in het universum doordrongen is. Het zijn tegenstellingen, maar ze sluiten elkaar niet uit. Integendeel: ze wekken elkaar tot leven, ze zijn complementair. Ze zijn elkaars oorzaak en gevolg. Daarom zie ik ze eerder als contrast, een schakering van elkaar, twee kanten van dezelfde medaille, dan als zuivere tegenstelling.

Zonder spanning geen verhaal, zonder wrijving geen vonk. Schrijven en schrappen. Een stilte na een schreeuw, een donker hoekje op het podium dat plots verlicht wordt, een tragedie die de lach nog scherper maakt. Het theater is de plek bij uitstek om al die contrasten tegen het licht te houden.

Daarom stelt dit nummer van ons magazine contrasten centraal. Contrasten in theatervormen bijvoorbeeld: we koppelen het bombastische van musicals aan het kleinschalige van de vertelkunst, door acteurs uit die twee heel verschillende disciplines samen te brengen. “We zijn inderdaad op het eerste gezicht tegenpolen, maar in de kern doen wij toch hetzelfde”, zeggen ze. Yin en yang.

We verruilen het theater ook per uitzondering voor ziekenhuisgangen. Daar dolen de Cliniclowns rond, die naar eigen zeggen met een “felgekleurd penseel de zwart-witfilm van de ziekenhuiskamer inkleuren” voor kinderen die net slecht nieuws hebben gekregen. Een lach en een traan. Yin en yang.

Maar we doen nog veel meer in dit magazine. We onderzoeken hoe je als gezelschap stappen kan zetten om je voorstelling toegankelijk te maken voor laaggeletterden, we halen vergeten theatertechnieken van onder het stof en we delen tips van ervaringsdeskundigen voor een geslaagde captatie om jouw stuk te vereeuwigen.

Veel leesplezier!

MATHIEU LONBOIS

Hoofdredacteur OPENDOEK-magazine

DE MUZE: LUCKY LEO

**“HEB JE EEN IDEE MAAR VIND JE HET TE BASIC?
DOE HET TEGENOVERGESTELDE!”**

NIELS NIJS

In De Muze komen opmerkelijke theatermakers aan het woord die gezelschappen kunnen inspireren. Voor dit nummer zijn dat de theatermakers en -spelers van het Mechelse Lucky Leo. “Wij? Voor een artikel over contrasten?”, vragen ze meteen, maar na meer dan twee uur praten, lachen en reflecteren, zeggen ze unaniem: “Misschien zijn we toch een schoolvoorbeeld van contrast!” Een gesprek met stichtend lid Hilde Moyson, spelers en makers Jessie Glorie en Pieter Mollemans, en Willem Moyson, die licht, geluid en techniek voor zijn rekening neemt.

Beperking versus vrijheid

Wat is de artistieke stempel van Lucky Leo?

Pieter: “Het is moeilijk een definitie op Lucky Leo te kleven. We zijn heel talig en houden van absurditeit. Vaak zijn we met onze voorstellingen ook op zoek naar antwoorden op diverse vragen. Ook al beseffen we dat dat antwoord vaak niet bestaat.”

Hilde: *(lacht)* “Ja, het is vaak gestructureerde chaos. Die tegenstelling zit in ons DNA. We dagen onszelf ook heel graag uit. We zijn nu heel geïnspireerd om met beperkingen te werken. Dat is begonnen met *De loonsverhoging* van Georges Perec. Onderzoek naar hem leidde ons naar de theaterstroming Outrapo, die via beperkingen creativiteit wil stimuleren. Zo schreef hij ooit een roman met woorden waarin geen enkele keer de klinker ‘e’ zat.”

Pieter: “We vroegen ons af of we dat konden toepassen op ons gezelschap. Spelen met beperkingen in tijd, ruimte, lichaam, taal...”

Hilde: “We zijn dat meteen gaan proberen met onze volgende voorstelling, *Family Voices* van Harold Pinter, waar we met de beperking in ruimte speelden. We zaten in een glazen kooi waar we niet uit konden en het publiek hoorde het verhaal dat wij speelden, via hoofdtelefoons. Nu, in de laatste voorstelling *Voor Vergeten en voor Goed* hebben we veel mensen bevraagd, en was de beperking dat de taal enkel uit brieven en antwoorden kwam die we van mensen ontvingen.”

Willem Moyson

“Als je een idee hebt en je vindt het standaard, doe dan het tegenovergestelde.”

WILLEM MOYSON

Pieter Mollemans

Pieter: "Die beperkingen leveren vaak een absurditeit op en een gek taalgebruik. Misschien is dat ook deel van de Lucky Leo-stijlfiguur."

Jullie vinden dus vrijheid binnen de beperking?

Pieter: "Ja. We kunnen ook bijna niet anders. Wij zijn een groep die bijvoorbeeld..."

Hilde: "... alle kanten opgaat!" (*lacht*)

Pieter: "Precies! En we zijn allemaal creatieve denkers. Dat is fijn, want je genereert veel ideeën, maar tegelijk heb je er zoveel dat je dan twaalf voorstellingen kan maken en niet weet waar te beginnen. Dan helpt het om een beperking op te leggen. Dan is het selecteren tussen die ideeën handiger."

Jessie: "Je geeft ook meer richting aan je ideeën."

Willem: "Ook op technisch vlak geeft het vrijheid. Onlangs speelden we in een kazerne waar bij wijze van spreken maar één stopcontact was. Dan ga ik op zoek naar een manier om het hele zaakje mooi te belichten, zonder daar een hele rij lichten te hangen. Zo stootte ik op twee ontladingslampen, wat een veel mooier effect gaf dan een aantal standaard theaterlichten. Bij *loonsverhoging* heb ik mij dan weer laten inspireren door een kantoor. Daar hangen vaak heel wat tl-lampen, maar in plaats van ze op te hangen, heb ik ze daar op de vloer gelegd. Ik keer de zaken graag om."

Pieter: (*lacht*) "Is dat ook in je gewone job zo?"

Willem: "Ja, hoor! Ik wil de stoorzender zijn. Als je een idee hebt, en je vindt het standaard, doe dan even het tegenovergestelde."

Het collectief versus de regisseur

Hoe verloopt het maakproces bij jullie?

Jessie: "Meestal gebeurt het samen."

Hilde: "Ja. We proberen zo collectief mogelijk te maken, meestal vanuit bestaand tekstmateriaal of improvisaties. In dat tweede geval gaan we met dat materiaal aan de slag om een tekst te schrijven."

Pieter: "En we gaan op weekend! Met alle spelers de vloer op en beslissingen nemen. Dat proberen we ook collectief te doen."

Jessie: "Het helpt ook dat we met veel tegelijk denken. Het is makkelijker kiezen uit een doos vol ideeën dan wanneer er steeds één iemand met alles moet komen. Het is chaos, maar het zorgt voor een verrijking."

Hilde: "Hoewel niet iedereen die chaos aankan!"

Pieter: "Voor sommigen is de onzekerheid van dat maakproces heel lastig. Er gebeurt iets dat iets anders in werking zet, waardoor je weer van koers verandert. Niet iedereen kan daarmee om."

Willem: "Of soms werkt iets gewoon niet, en dan moet je dat loslaten."

Hilde: "Ja, maar ook dat is niet altijd even makkelijk. Soms ben je al zo ver in een maakproces dat je merkt dat dan nog van koers veranderen wel heel moeilijk is."

Is het dan zoeken naar een evenwicht tussen een autoritaire regisseur en een democratie?

Pieter: "Je moet vooral sterk in je schoenen staan. Bij ons heeft iedereen een stem en een mening. Iedereen kan dus ook alles onderuit halen. Je denkt een aantal weken over iets na, bent daar tevreden over, en dan kan de groep..."

Hilde: "... dat niet eens willen proberen."

Pieter: "En dat is goed. Dat geeft een uitdaging. Maar soms denk ik ook al eens dat een autoritaire regisseur makkelijker zou zijn."

Jessie: "Het is als speler ook niet eenvoudig. Hilde kan dan bijvoorbeeld zeggen: "Je speelt niet wat ik zoek", maar wat is het dan wel? Wat zoek jij dan wel?"

Hilde: "Soms zie ik de overtuiging niet wanneer een acteur iets zegt. Dan ga ik daarop in en volgt er een verraste reactie: "Oh? Ik had deze zin net goed te pakken!" Dat contrast tussen wat er gebeurt op scène en wat je ziet vanaf de zijkant is interessant."

Professioneel versus liefhebbers

Hoe definiëren jullie contrast?

Pieter: "We zien contrast zeker niet als het bewust gaan opzoeken van extremen."

Jessie: (*lacht*) "Alhoewel we wel merken dat onze voorstellingen loodrecht staan tegenover de voorstellingen die andere Mechelse gezelschappen maken."

Pieter: "Ja, en in dat opzicht vinden we het ook leuk om extreme emoties uit te lokken. Zolang er maar iets uitgelokt wordt. Mensen mogen het slecht vinden, maar het zou spijtig zijn moest ons publiek eensgezind naar buiten gaan en zeggen: "Dat was ... aangenaam en zeer onderhoudend."

Jessie: "Niet iedereen kan altijd even enthousiast zijn. Voor *De loonsverhoging* was een collega komen kijken. Als ze kon, zou ze door de nooduitgang ontsnapt zijn tijdens de voorstelling. Zij vond het repetitieve echt niet aangenaam. Het is dus voor het publiek niet altijd makkelijk."

Hilde: "Ik maak nooit iets voor een publiek. Ik heb veel respect voor het publiek, maar of ze het nu goed of niet goed vinden, dat zal me worst wezen. Ik wil iets maken waar we zelf achter staan. Ik wil theater maken."

Hilde Moyson

Maken jullie je dan geen zorgen dat het publiek zou wegblijven?

Pieter: "Nee hoor. Theatermaken is ook niet onze hoofdjob. We moeten ons geen zorgen maken over het aantal producties per jaar. Zo kunnen we voldoende tijd nemen om een voorstelling te maken. We kunnen de tijd nemen voor onderzoek. We proberen ook echt de grens met het liefhebberstheater en het professionele circuit te doorbreken. Voor ons laatste stuk betrokken we een geschoolde operazangeres voor een zangstuk in de voorstelling, of we huurden bijvoorbeeld een professionele decorbouwer in om een piano te bouwen die moest ontploffen."

"Neem feedback aan van professionals, niet zomaar van je bomma."

JESSIE GLORIE

Hilde: "Theater is theater, en het is goed of niet goed, of dat nu uit het professionele of vrijetijdscircuit komt. Het is een moeilijke strijd om onze credibiliteit te blijven verdedigen, zeker omdat Lucky Leo voor niemand hier de hoofdjob is. Maar het gaat om wat je maakt, en niet wat je 'achtergrond' is."

Willem: "Soms is één keer per week repeteren wel te weinig."

Jessie: "Ja. En ook die avondrepetities... Ik zie het zoals ik het bij sport zie. Soms ben ik een tijdje niet geweest en dan moet ik mij na een lange werkdag echt naar de repetitie sleuren. Ook omdat we zo'n intense groep zijn. Maar dan ben je aangekomen

en ben ik meteen blij dat ik toch ben gekomen. Dat is ook de kracht van Lucky Leo."

Pieter: "Weer zo'n contrast!" (lacht)

Jessie: "Ja. We zien elkaar héél graag, maar we sparen elkaar ook niet als het op kritiek aankomt."

Hebben jullie nog lessen getrokken uit het werken met beperkingen en contrasten?

Hilde: "Ja, dat je het moet omarmen."

Pieter: "Het is een moeilijk onderwerp om over te praten, maar we zijn er eigenlijk heel veel mee bezig. Het zorgt namelijk ook voor spelplezier."

Hebben jullie nog een laatste tip voor andere gezelschappen?

Pieter: "Leg jezelf een deadline op en plan een try-out een maand voor je de voorstelling speelt. Desnoods improviseer je de voorstelling zonder decor. Zorg ervoor dat je reacties kan ontvangen van publiek waar je nadien mee aan de slag kan."

Jessie: "En betrek daarbij mensen die met een professionele blik kunnen kijken. Je moet constructieve feedback krijgen. Niet enkel wat feedback van de bomma."

Vanaf 1 juli verschijnt het volledig interview met Lucky Leo op ons YouTube-kanaal. Abonneer je nu!

Jessie Glorie

HET PLEIDOOI

LIZA RENDERS

"Ik heb niet op mijn klok gekeken."

Het is een schoon compliment, op z'n Belgisch dan, ingetogen. Het betekent dat ik me niet heb verveeld. Het betekent ook dat ik helemaal in het verhaal zat, op het puntje van mijn stoel de voorstelling beleefde. Zelig. Maar het staat ook in schril contrast met de vele voorstellingen waar ik wél op mijn klok kijk (of eerlijker: op mijn klok zou willen kijken, maar het niet goed durf).

Ik kijk op mijn klok wanneer ik tot vijf maal toe denk: "Ha, dat zal de laatste scène zijn". Ik kijk op mijn klok als het plot te doorzichtig is en er al te letterlijk een moraal wordt meegedeeld. Ik spiek ook hoe laat het is als de acteerskills te wensen overlaten. Het is erg moeilijk om je te verliezen in het plot als het tempo er volledig naast zit. Maar nog in de meeste gevallen kijk ik op mijn klok wanneer de regisseur niet kan knippen.

Een lesuur in de middelbare school duurt vijftig minuten. Dat heeft te maken met de aandachtsspanne van de adolescenten in die les. Mispak je niet, die spanne reikt bij volwassenen niet veel verder. Een publiek gedurende uren geboeid houden, lijkt mij een mythe. Bij theaterprojecten met recordduurtijden, zoals die van Jan Fabre, doen veel mensen in het publiek ook regelmatig een dutje.

KILL YOUR DARLINGS

In dit pleidooi pleit Liza Renders ervoor om pauzes voorgoed naar de strafbank te verbannen. En vooral: om eindelijk ten volle te beseffen dat schrijven schrappen is.

Begrijp me niet verkeerd, ik voer geen pleidooi om voorstellingen altijd onder die vijftig minuten te houden, wel om kritisch na te denken over wat je wil meegeven en wat je aan je voorbij laat gaan. Moet een voorstelling echt een uur en vijftig minuten duren? Enkel als elke minuut ook echt noodzakelijk is voor het stuk. Eindeloze monologen die dezelfde boodschap blijven herhalen, kunnen gerust een stukje korter. Een extra scène om acteur X toch nog wat meer lijnen tekst te gunnen, is zelden een meerwaarde voor het geheel. Dus, lieve regisseurs, schrap scènes als ze de boel alleen maar vertragen. Sommige 'heilige huisjes' mogen wat mij betreft hun heilige status gerust van zich afschudden. Knip in het stuk als dat het eindresultaat boeiender maakt. Laat me op het puntje van mijn stoel zitten, ik zit er zo graag.

Laat me op het puntje van mijn stoel zitten, ik zit er zo graag.

Oh, en alstublieft, laat die verdraaide pauzes achterwege. Ik ken niemand die in de cinema "Eureka!" juicht wanneer ze abrupt uit de film worden gesleurd door de boodschap "15 minuten pauze". (Tenzij je met een volle blaas zit die dringend geledigd moet worden.) Het zaallicht dat plots aangaat terwijl de spanningsboog van het theaterstuk nog op volle toeren draait, heeft vaak hetzelfde effect. Je wordt als publiek helemaal uit het verhaal getrokken. Speel het stuk liever in één trek door. Laat mij me wentelen in het verhaal, ik wentel er zo graag.

© Sabine De Wael

“We brengen kleur in het zwart-wit van de ziekenhuiskamer”

WANNEER CLINICLOWNS VAN EEN TRAAAN EEN LACH MAKEN

NICO VAN DEN ABEELE

Een ziekenhuisopname is voor jonge patiënten en hun ouders vaak een heuse beproeving: zieke kinderen begrijpen niet wat hen overkomt en zijn vaak verdrietig en boos. Toch zijn er ook in het ziekenhuis momenten waarop ze eventjes weer helemaal kind kunnen zijn. Die magie danken ze aan de Cliniclowns.

Een kind dat onbezonnen wil spelen, komt terecht op een ziekenhuisafdeling waar alles ernstig is. Het contrast kan niet groter zijn. Didier Vander Perre (50) en Niki De Sitter (49) zien dat dagelijks. Ze vormen sinds 2017 een duo bij de Cliniclowns. “Die tegenstelling merken we vooral bij nieuwe patiënten”, legt Niki uit. “Als ouders net bijzonder slecht nieuws kregen en er komt plots een clown de kamer binnen, dan kun je wel van een soort schokeffect spreken.”

Toch is het werk van de Cliniclowns van onschatbare waarde. Dat weet ook Lies Van den Abeele (14). Toen ze elf was, werd er bij haar diabetes vastgesteld. Compleet onverwacht en totaal onvoorbereid moest ze naar het ziekenhuis. Daar bleek dat ze ook met het coronavirus besmet was. “De clowns mochten niet eens mijn kamer binnen”, vertelt Lies. “Ze stonden aan het venstertje van de kamerdeur gebaren te maken.” De mama van Lies herinnert zich tot vandaag dat de passage van de Cliniclowns het enige moment was waarop haar dochter in die week heeft kunnen lachen.

In een ziekenhuisomgeving worden kinderen altijd op dezelfde manier bekeken: als een patiënt die ooit gezond was en nu een ziekte heeft. Vooruitkijken naar een behandeling is voor kinderen dan vaak ook beseffen wat ze niet meer gaan kunnen of mogen of net wél plots moeten. “Voor de clown telt alleen het nu”, gaat clown Didier verder. “Hij neemt de situatie en de energie uit de kamer op en past zijn spel daaraan aan, als een soort van echolocatie. Ons werk speelt zich dus af in het moment zelf. Zonder verleden. Zonder toekomst. Want wat er gebeurt voor we binnenkomen of nadat we de kamer verlaten, dat weten wij niet.”

© Stefaan Merckx

Vierkantwortels eten

“We waren ooit bij een meisje dat een hele verzameling speelgoedmaki’s had”, vervolgt Didier. “Dus daar zijn we mee gaan spelen. Zo vertelden we haar dat het toch cool zou zijn om apen in een ziekenhuis binnen te smokkelen. Daar kon ze goed om lachen! Zo ontstaat verbinding.”

Die verbinding merkte ook Lies toen ze de tweede keer een hele week lang in het ziekenhuis moest blijven. Ze was bezig met haar huiswerk wiskunde toen de Cliniclowns de kamer binnenkwamen. Uit het gesprek bleek dat ze graag wortels lust. De clowns pikten daarop in en stelden vast dat Lies dus een soort van vierkantwortel-etend konijn zou zijn.

NIKI DE SITTER

“Wij hebben het dankbaarste publiek dat er is!”

“Wij hebben natuurlijk het dankbaarste publiek dat je je kunt voorstellen!”, lacht clown Niki. “Wij onthouden niet altijd alles wat we in een kamer gezegd of gespeeld hebben. Blijkbaar hadden we eens iets verteld over een reep chocolade die onzichtbaar kon worden. Toen we vijf weken later bij dezelfde jonge patiënt kwamen, vertelde die dat hij die chocolade nog had, maar dat wij die natuurlijk niet konden zien. Dat is toch schitterend!”

Ook voor ouders is een bezoek van clowns in de ziekenhuiskamer van hun kind een moment om even de ziekte te vergeten. Juul Faes (9) lag twee keer in het ziekenhuis en kreeg telkens Cliniclowns over de vloer. De eerste keer was hij nog heel klein, waardoor hij er niet veel meer van wist, maar voor zijn ouders blijft dat moment een mooie herinnering. Toen hij vorig jaar opnieuw in het ziekenhuis lag, was Juul blij om een clown te zien. “De hele dag alleen met papa op de kamer, dat begint al gauw saai te worden. Als er dan een clown langskomt die grappig doet, is dat best leuk!”

De touwtjes in handen

Humor is in een gevoelige context als het ziekenhuis niet altijd even evident. Niet iedereen heeft dus een boodschap aan de Cliniclowns. “En dat hoeft ook niet”, zegt Niki. “Een kind kan ook zeggen: Nee, nu niet! Patiënten mogen zeker die controle hebben.”

Dat vond Liv Peeters (10) ook belangrijk toen ze bezoek kreeg van een Cliniclown tijdens een ziekenhuisverblijf. "Op de eerste dag van mijn opname kwam er een clown op bezoek. Ik was verdrietig en moe en had er niet zoveel zin in. Maar toen de clown vroeg of hij weg moest gaan, zei ik dat hij wel mocht blijven. Toen ging hij naar buiten en kwam hij al lopend terug de kamer binnen. Dat was supergrappig! Hij trok ook gekke bekken en toen kon ik weer lachen."

Ook Lies moet breed glimlachen als ze terugdenkt aan het clownbezoek. "Terwijl hij aan het praten was, leunde die ene clown de hele tijd tegen de schuifdeur van de badkamer. Daardoor schoof die langzaam verder open totdat de clown tijdens het gesprek op de grond neerviel. Hij had de hulp van zijn collega nodig om weer recht te komen. Dat was heel leuk!"

Het penseel en het tegengif

"De clown is door de eeuwen heen een soort van tegenkracht geweest tegen alles wat mensen aan vaste normen en waarden wordt opgelegd", zegt Didier. "Ook het routineuze karakter van een ziekenhuisverblijf is iets wat wij graag doorbreken. In zo'n kamer is vaak alles ernstig en triest. Ouders zijn triest, dokters doen dingen waarvan je niet weet waar ze voor dienen. Mensen komen binnen en buiten. Het is precies door die routine dat kinderen ziekenhuizen als een sombere, saaie of zelfs enge plek zien. Ons bezoek is als een veelkleurig penseel dat de zwart-witfilm van de ziekenhuisroutine inkleurt."

DIDIER VANDER PERRE

"Een kind een glimlach bezorgen op zijn ziekenhuisbed, dat maakt mijn dag."

Niki sluit zich daarbij aan. "Meer zelfs, routines doorbreken is eigen aan Cliniclown zijn. Waar je in het theater soms zoveel keer dezelfde voorstelling speelt, is geen enkele situatie in het ziekenhuis identiek dezelfde. We ontdekken steeds nieuwe en andere dingen. Toen we tijdens de coronalockdown het ziekenhuis niet binnen mochten, speelden Didier en ik elk van achter een webcam met de patiënt in het ziekenhuis. Ik kon dan even van het scherm weg gaan en zeggen: Ik ben weg, hé! Dat zijn situaties die in een kamer niet kunnen en plots mogelijk worden."

"Eigenlijk proberen we het tegengif te zijn", besluit Didier. "Het licht in de duisternis. Als we kinderen een glimlach kunnen bezorgen in hun ziekenhuisbed, dan is onze dag gemaakt. Als je voelt dat de energie die achterblijft in een kamer lichter is dan toen je binnenkwam. Dat maakt onze job zo mooi."

WIST JE DAT?

GASLICHT, VOETSTAPPEN EN SILHOUETTEN OUDE THEATERTECHNIEKEN

DOMINIC DEPREEUW

Stromingen, technieken, vedetten: ze komen en gaan. Maar het theater blijft bestaan. Sinds in Griekenland zo'n 2.600 jaar geleden verhalen werden uitgebeeld over goden tijdens religieuze feesten, hebben we altijd wel een vorm van theater gekend. Van opera tot wagenspel, van wetenschapstheater tot klucht. Theater evolueert constant. In dit stuk schijnen we het (kaars) licht op enkele theater- en verteltechnieken die nog niet zo lang geleden ingeburgerd waren en nu al helemaal van de aardbol verdwenen lijken.

1 IN DE SCHADUW

Spelen met schaduwen op een doek, dat is in enkele woorden wat schimmenspel inhoudt. Hoewel die theatervorm al meegaat sinds de eerste eeuw voor Christus, lijkt het schimmenspel nu toch wat in het duister te zijn beland. Nochtans biedt het mogelijkheden, en niet alleen dankzij de magische, geheimzinnige sfeer. Door te spelen met schaduwen en silhouetten toon je dingen die nauwelijks in andere theatervormen mogelijk zijn. Een schim kan van heel klein plots heel groot worden. En bij bijvoorbeeld een geboorte of operatie kunnen schaduwbeelden de illusie wekken dat het allemaal echt gebeurt.

De laatste echte schimmenspelers liggen nu ook alweer zo'n 90 jaar achter ons. De Nederlanders Pieter van Gelder en Frans ter Gast maakten nog tot de jaren '30 schimmenspelers. Maar na de Tweede Wereldoorlog lijkt het afgelopen voor het genre. In de jaren '20 van de vorige eeuw breekt natuurlijk de cinema door. Zouden die filmsche schaduwen op een doek het schimmenspel van zijn troon gestoten hebben?

2 ZEEP SHOW

Het jaar 1924 wordt gezien als het geboortjaar van het hoorspel, al is er wel wat discussie over wat nu echt het allereerste hoorspel was: *A Comedy of Danger* door Richard Hughes bij de BBC, of het Nederlandse *Het turfschip van Breda* van Willem Vogt. Luisteraars kregen in de beginjaren vooral radiotoneel te horen, waarbij de rollen gewoon werden voorgelezen. Gaandeweg werden daar muziek en geluiden aan toegevoegd. Denk aan de blikken plaat om het geluid van donder na te bootsen, of de bak met grind om de illusie te wekken dat iemand over een tuinpad loopt. Het verhaal gaat dat het in de begindagen bij de BBC gebruikelijk was dat acteurs in een hoorspel ook echt de kostuums van hun personage droegen, hoewel dat op de radio uiteraard niet te zien was. Maar de makers gingen ervan uit dat dit hielp om zich in te leven en het dus hun spel ten goede kwam.

Bij het hoorspel ligt ook de oorsprong van de term 'soap' of 'soap opera'. In de loop der jaren kwamen er namelijk hoorspelvervolgseries en die werden in de VS vooral gesponsord door zeepfabrikanten. Bij die series hoorden dus reclamespots voor zeep en schoonmaakproducten. De Amerikanen kenden al de term 'horse opera'. Dat was een denigrerende benaming voor westerns met een laag budget. Horse opera werd zo soap opera en daarna kortweg soap. Vanaf de jaren '90 zijn luisterspelen vrij snel verdwenen van de radio. Het Geluidshuis weet het genre wel nog altijd fris te houden.

3 HET LICHTERE GENRE

Op technisch vlak zie je niet zozeer dingen verdwijnen, maar wel evolueren. Waar iemand vroeger nog manueel de trekken met touwen moest bedienen, gebeurt dat nu elektronisch. De bandopnemer werd cd, minidisc en mp3. Zware spots met kleurenfilters werden led-installaties. Werken met gekleurd licht gaat trouwens al langer mee dan je zou denken. Nadat in de vroege vijftiende eeuw kaarslicht zijn intrede deed in de theaters, kwam in 1551 de architect Sebastiano Serlio met het idee om kaarslicht achter flessen met gekleurd water te plaatsen. Dit werd een eerste aanzet tot het gekleurde theaterlicht om sfeer te scheppen bij een voorstelling.

Kunstlicht maakte het trouwens mogelijk om theater te gaan spelen nadat de zon was ondergegaan en later ook binnenin een gebouw. Jarenlang was dat een brandbare aangelegenheid, omdat het licht kwam van kaarsen en later van olie, kerosine, kalklicht en gas. Dat was al wel een vooruitgang, omdat theaterbezoekers dan geen last meer hadden van kaarsvet dat op hen druppelde.

Gas en later elektriciteit gaven bovendien de mogelijkheid om licht te doseren: soms wat feller, dan weer wat zachter. Die eerste installaties om het licht elektrisch te bedienen waren grote kasten met daarop wielen, of grote hendels waaraan je moest draaien of trekken om een lamp meer of minder spanning te geven. Je kan je voorstellen dat een regisseur die toen graag heel veel lichtwissels wilde, weleens botste op wat weerstand.

In deze video nemen we je mee door de geschiedenis van theaterbelichting:

Verlichtingspaneel 1957

Brand in theater

4 BAL VAN DE POMPIERS

In die tijden van kaarsen, gas en olie waren theaters best gevaarlijke plekken. Twee grote branden in het laatste kwart van de negentiende eeuw hebben ervoor gezorgd dat overheden wereldwijd aandacht kregen voor brandveiligheid in theaters en daar wetgeving voor hebben opgesteld.

De ene is de Ringtheaterbrand in 1881 in Wenen. Een gasbrander lekt gas, waardoor er een ontploffing ontstaat. Dan blijkt dat de noodverlichting van olielampen niet brandt, omdat door een gebrek aan geld de lampen alleen bij oefeningen met olie werden gevuld. Bovendien openen de deuren van de nooduitgangen niet naar buiten toe, maar naar binnen toe, waardoor het publiek niet tijdig buiten geraakt. 448 mensen komen om.

En in 1897 is er in Parijs de brand bij de Bazar de la Charité. Tijdens een liefdadigheidsbeurs wordt een demonstratie gegeven van het nieuwe medium film. De belichting van de projector bestaat uit kalklicht met een ethervlam. In de projector ontstaat vuur, dat zich meteen verspreidt over de houten loods, waar ook decors staan uit hout en katoen. Binnen de kortste keren staat de loods in lichterlaaie. Door de hitte springen in de buurt zelfs ruiten van huizen. De loods heeft een systeem van draai- en klapdeuren om tocht te vermijden. Dat maakt dat velen nu gevangen zitten in de vuurhaard. De ontvlambare kleding van de dames verandert hen in toortsen. Er zijn uiteindelijk 129 doden en 200 zwaargewonden.

Sindsdien zijn er wetten gekomen waardoor bijvoorbeeld deuren van een theater altijd naar buiten toe moeten opendraaien, zodat het publiek het theater in geval van nood snel en gemakkelijk kan verlaten. Ook moet een theaterzaal zijn voorzien van een brandscherm: een ijzeren veiligheidswand waarmee je podium en publiek van elkaar kan scheiden.

Over het algemeen geldt dat als een theaterzaal een opstelling heeft met meer dan 100 zitplaatsen, de stoelen dan per rij aan elkaar moeten worden gekoppeld. Mocht er brand uitbreken, of om een andere reden paniek ontstaan, dan wordt zo vermeden dat stoelen omvallen en daardoor vluchtwegen worden geblokkeerd.

Sinds die wetgeving zijn branden in het theater gelukkig een zeldzaamheid geworden. Dat is een geruststelling die de acteur alleen maar helpt om met nog meer overgave op te treden.

5 ACTEREN ALS EEN STRIPHELD

Tot slot nog aandacht voor een helaas verdwenen genre, dat kwam met een heel eigen manier van acteren: de fotoroman. Enkele decennia geleden kon je in de krantenwinkel boekjes kopen die werden uitgegeven op magazineformaat en waarin je een heel verhaal kreeg in foto's. Acteurs, modellen, of gewoon welwillende medewerkers, hadden daarvoor het hele verhaal uitgebeeld in aparte tafereeltjes. De foto's werden voorzien van korte teksten, of soms tekstballonnen, en namen zo de lezer/kijker mee in de meest uiteenlopende avonturen, meestal met een mix van misdaad en romantiek. Het houderige resultaat droeg bij aan het leesplezier.

We roepen hier nog eens de sfeer op met een pagina uit het pakkende verhaal *Een bijna vergeten liefde*. We kunnen alleen maar hopen dat het je inspireert om het genre nieuw leven in te blazen en ook zo'n fotoroman te maken. Ik geef alvast een voorzet met deze werktitel: *Een schim in het vuur*. Laat je gaan!

KUNSTENAARS IN DE COULISSEN

De videograaf

SEPPE SUPPLY

In recensies of bij het publiek krijgen ze nauwelijks aandacht, maar neem hen weg en je theatervoorstelling wordt naakt gespeeld, valt zonder licht of gaat niet eens door. In 'Kunstenaars in de coulissen' geven we het woord aan de tovenaars in de schaduw van het grote podium. Aflevering 20: videografen die zich hebben ingezet om twee geselecteerde stukken voor de longlist van het Landjuweelfestival op beeld vast te leggen.

KRIS DEWEERDT

- 61 jaar
- Lid van videoclub Impuls Kortrijk en videoclub Cinypra Ieper
- Sinds 2005 bezig met captaties

Met De Corneelkring speelden jullie *Misdaad en Straf*, in de versie van Lazarus. Was dat een uitdagend stuk om vast te leggen op beeld?

"Absoluut. De opstelling van het stuk was al een uitdaging op zich. In het midden stond een bed, omringd door stoelen. Daarop namen de acteurs plaats tot ze in bepaalde scènes in actie kwamen. Doorschijnend plastic schermde het speelvlak af van de rest van de scène, wat met de juiste belichting tot intrigerende schaduweffecten leidde. Daardoor wil je natuurlijk geen enkel detail verliezen. Het was één van de strafste stukken die ik ooit gefilmd heb. Alles klopte: de belichting, het spel, het ritme. Het was dramatisch en visueel indrukwekkend. Dan is zowel het filmen als het monteren een plezier."

Hoe ga jij te werk qua voorbereiding en uitvoering?

"Het allerbelangrijkste is dat je het stuk kent. Ik ga minimaal drie keer kijken naar de repetities. Tijdens de generale repetitie maak ik een testopname, waarbij ik door de zaal rondwandelen om te kijken waar ik mijn camera's tijdens de opname kan plaatsen."

"Voor de opname zelf werk ik dus steevast met meerdere camera's: een vast totaalshot, een close-upcamera die ik zelf bedien, een camera aan de courkant met een extra cameraman, een DJI-camera links vooraan en een GoPro die in het midden van de scène in kikvorsperspectief filmt. Zo kan je tijdens de montage schakelen tussen beelden en heb je altijd een vangnet als er iets technisch misloopt."

Hoe zat het met de audio-opname?

"Door de complexere decoropstelling en de diepte van het toneel bleek dat ook een uitdaging. Ik plaatste een Zoom-recorder in het midden van de scène, monteerde micro's

bovenop de camera's die bediend werden door mezelf en mijn collega, en achteraan klikte ik kleine micro's vast aan de doeken, die verbonden waren met de DJI-camera. Zo kon ik klank opnemen over de gehele scène."

Wat is voor jou het allerbelangrijkste om een captatie tot een goed einde te brengen?

"Zorgen dat je techniek goed werkt. Vaak heb je maar één kans om een voorstelling te capteren, en dan wil je niet dat je camera's in het midden plots uitvallen omdat ze niet aangesloten zijn op een stopcontact. Je materiaal moet je vanbinnen en vanbuiten kennen, zodat je ook een goede inschatting kan maken op voorhand van wat je allemaal met je materiaal kan bereiken."

Mocht je de captatie van deze voorstelling opnieuw mogen doen, wat zou je dan anders aanpakken?

"Ik zou een nieuwe camera kopen (*lacht*). De camera's waarmee ik nu zelf film, kunnen bijvoorbeeld geen 4K meer aan, en ik merk dat er soms een foutje durft te sluipen in hun synchronisatie van geluid en beeld. Bij nieuwe camera's heb je dat gelukkig niet meer."

'Misdaad en Straf' © De Corneelkring

Misdaad en Straf is geselecteerd voor de shortlist van het Landjuweelfestival. Lees meer info op www.opendoek.be/landjuweelfestival.

'Augustus ergens op de vlakte' © Theaterspektakel

ALEX LEYS

- 71 jaar
- 45 jaar fotograaf
- Sinds 2023 bezig met captaties

Alex, jij nam het stuk *Augustus ergens op de vlakte* voor je rekening, van Theaterspektakel. Hoe kwamen ze bij jou terecht?

"Choreograaf Tina Van Roy vroeg me eind 2023 om foto's te maken voor een musicalproductie. Daar waren ze duidelijk blij mee, want later vroegen ze me of ik enkele videobeelden en geluidseffecten kon voorzien voor tijdens het stuk. En dan kwam dus die vraag om de captatie voor mijn rekening te nemen. Ik heb zo'n 45 jaar ervaring in de fotografie, dus het was geen onlogische stap. Maar een volledige theatervoorstelling filmen? Dat had ik nog nooit gedaan. Al maakt dat nieuwe het ook net boeiend."

Jij besloot het stuk te filmen met twee camera's. Hoe ging dat in zijn werk?

"Ik heb goed nagedacht hoe ik die twee camera's zou inzetten, want ze zijn heel verschillend. De camera waarmee ik zelf film is een Canon EOS R met full-frame sensor. Die sensor is handig bij lage lichtomstandigheden, wat bij dit theaterstuk vaak voorkwam: het stuk wisselde immers tussen lichtere en donkerdere passages. Nog een voordeel aan deze camera is dat die in 4K kan filmen. Als je dan in montage de clips bewerkt, kan je af en toe digitaal inzoomen zonder dat je beeldkwaliteit verliest."

"Het nadeel aan deze camera is dat je vaker de batterijen moet verwisselen en dat je voldoende geheugenkaartjes nodig hebt om de hele voorstelling te kunnen filmen in 4K, want 4K-bestanden kunnen heel groot worden."

"De tweede camera die ik gebruikte was een oude kleinere Sony, die ik richtte op de muzikant die het stuk af en toe van muziek voorzag. Omdat die muzikant ten allen tijde goed belicht was, kon die iets oudere camera nog steeds goede beelden maken."

Op welke momenten kon je de camera die jij bediende van batterijen of geheugenkaartje wisselen?

"Op een stil moment, en die weet je alleen maar te vinden als je het stuk door en door kent. Daarom is het aangewezen om het stuk eens door te nemen en enkele repetities bij te wonen. Ik heb ook enkele proefshots gemaakt voor ik het stuk echt capteerde, om te zien welke posities het beste werkten. De zaal was relatief klein, dus de ruimte waar ik kon filmen was beperkt."

Wat zijn handige tips die jij nog zou meegeven aan mensen die ook een stuk willen capteren?

"Het stuk goed kennen is het allerbelangrijkste. Daarnaast moet je zorgen dat je camera stabiel staat. Mijn statief stond op een podium dat best veel trilde, als je dan te veel inzoomt wordt het beeld schokkerig. Zorg er ook voor dat je op een comfortabele positie kan zitten (*lacht*). De zitjes van de eerste en de laatste rij waren het meest comfortabel, dus zorgde ik ervoor dat ik daar mijn camera kon opstellen, want een theaterstuk duurt natuurlijk even."

"En ten slotte: hoe meer je het doet, hoe vlotter het zal gaan. Probeer bijvoorbeeld al eens uit te testen met een smartphone met een goede camera, daar kom je al een heel eind mee. Maar weten waar je het beste staat en hoe je de beste beelden maakt, dat leer je enkel als je het doet."

DE WERF

Je breekt dingen af, en scheidt daar plezier in.
Je hoofd zit vol nutteloze kaarten van gebouwen die verdwenen zijn.

Als ik door de stad fiets, die jij doorkruist
voeren de straten me dicht naar jou.

Stilletjes schuiven we onze stratenplannen gemarkeerd met
mislukte avonturen en wilde avonden over elkaar.

Onze pleinen moeten we vinden, cafés hebben we te heroveren.

In de stad die nu ondeelbaar ook van jou is, breekt de dag aan dat het
schuurt.
Overal zie ik nog jouw kranen en banners.

We waren nog maar net begonnen met bouwen.
Gelukkig weet iedereen dat Brussel een eindeloze werf is.

'Project V' © Frank Emmers

SPLITSCREEN

Margot Otten (1993) leeft en werkt als freelance radiojournalist en audiomaker in Brussel. Naast klank waagt ze zich nu ook soms aan het schrijven.

'Grief' - SOW24 © Liza Renders

DE SOUFFLEURS

WELK PERSONAGE BOTSTE HET HARDST MET JE EIGEN PERSOONLIJKHEID?

In de rubriek 'De Souffleurs' laten we jou als theaterliefhebber aan het woord over het thema van dit magazine. Wil je meewerken aan het artikel voor de volgende editie? Hou onze sociale media, nieuwsbrief en website goed in de gaten.

Ik speelde ooit Gino, een ruige werkloze fabrieksarbeider, stoer en gehuld in leer. Om snel aan geld te geraken werd het idee opgevat om te gaan strippen (het was een vrije bewerking van *The Full Monty*). In het dagelijks leven ben ik directeur en heb ik een netwerk in andere kringen. Op theater echter kon ik me volledig uitleven en een ander leven naspelen. Een droom als acteur, maar ik ervaarde toch enige vorm van schroom over wat mijn 'netwerk' ervan zou vinden. Gelukkig zien zij ook het verschil tussen man en personage. Of zit er misschien, diep verstopt in mij, toch een ruige, vuilgebekte stripper?

KOEN VAN STEENBRUGGE

In *Het Diner* moest ik een harde vrouw spelen, die heel hard moest roepen en ruzie maken. De regisseur heeft me enorm geholpen om mijn personage te vinden. Een goede tip die ze gaf was om het boek te lezen waarop het stuk gebaseerd was. Dit heeft bijgedragen om mijn personage te vinden. Eenmaal ik mijn tekst kende, heb ik me echt kunnen inleven in mijn personage. Ik ben diep moeten gaan en uit mijn comfortzone gekomen. De positieve reacties van het publiek gaven een goed gevoel; het was geluk!

MARINA MARYSEN

Ik probeer zelf altijd dat personage in mezelf te zoeken. Van het mooiste tot het lelijkste wat de mensheid te bieden heeft, het zit toch allemaal ergens in ons. Voor het ene personage duurt de zoektocht al langer dan voor het andere, en dan kan het ongemakkelijker zijn omdat je op dat moment iets aan het spelen bent.

DENNIS VERVLIET

Voor het stuk *Gewone Tijd* had ik geen tekst en moest ik het hele stuk in een rolstoel zitten. Mijn personage vertoonde de symptomen van iemand met een niet-aangeboren hersenletsel. Ik ben dan ook mijn licht gaan opsteken in een revalidatiecentrum waar zulke patiënten verzorgd worden. De verpleegkundigen waren zeer vriendelijk en ik heb de kans gekregen om een patiënt een hele dag te mogen observeren. Zo kon ik me beter inleven in mijn, toch niet zo simpele, rol. Het deed dan ook deugd dat ik na het stuk aangesproken werd door andere verpleegkundigen die zeiden dat het zeer geloofwaardig overkwam! Ik was aanvankelijk niet zo gelukkig met die rol, maar ben achteraf gezien toch blij dat ik zo'n personage heb mogen vertolken. Mijn respect voor mensen uit de zorg is er alleen maar groter op geworden.

COLETTE DERYCKERE

In de tragikomedie *Poezenvlees* speelde ik de rol van José Vermeulen; een harde tante die al 20 jaar in de gevangenis zat. Ze was de 'leader of the gang' die een ontsnapping plande. Meestal krijg ik de rol van chique of sexy dame met hoge hakken, valse nagels, mooi kapsel... José in haar joggingpak, met een muts en vol tattoo's was dus nieuw voor mij. Maar het was zo geweldig om te doen, voor mij was het de rol van mijn leven. Ik heb heel veel complimenten gehad over mijn inlevingsvermogen en mijn mimiek. Nog even een grote dankjewel aan Robbe Van Raemdonck, onze regisseur bij De Zonnedaauw en de schrijver van het stuk. Hij geloofde in mij als José en heeft mij daarin geweldig gesteund.

INGRID VAN DE LOOVERBOSCH

Een vijftal jaar geleden speelde Compagnie Fragiël het stuk *Bent* van Martin Sherman uit 1979. Het gaat over de vervolging van homoseksuelen in Nazi-Duitsland. Ik zag de auditieoproep en wilde bewust de rol van de sadistische kampcommandant spelen omdat dit personage mijlenver van me af stond. Het leek me een uitdaging om een koude en gevoelloze officier te spelen, terwijl iedereen me kent als een 'lieve teddybeer'. Ik liet hiervoor mijn haar volledig kaal scheren om er harder uit te zien. Mijn moeilijkste scène was toen ik het personage Rudy, gespeeld door mijn beste vriend, in elkaar moest slaan en hem zijn bril liet kapot trappen. Tijdens de voorstelling zaten mensen op de eerste rij met de handen voor de ogen en durfden niet te kijken. Die Hauptsturmführer was emotioneel één van de zwaarste rollen die ik ooit speelde. Ik vond het heftig om, ook al was het theater, homoseksuelen in elkaar te moeten slaan en me er minachtend over uit te laten. Het druiste compleet tegen mijn eigen persoonlijkheid in, maar het was wel één van de rollen uit mijn 45-jarige loopbaan als acteur waar ik het meest trots op ben.

BEN PHILIPS

Het stuk *Mank* was geschreven op basis van improvisaties. Ik moest als SS-officier plichtsbewust mijn taken uitvoeren en me tegelijk helemaal verliezen in perfectie, netheid en orde. Tijdens repetities kwam het regelmatig voor dat ik even stopte en dacht: "Dit is echt wel te erg." Het was telkens een moment waar ik me overheen moest zetten om het personage terug op te zoeken. Boeiend om mee te maken en veel bijgeleerd als speler.

MARIE-CHRISTINE STOFFEN

“In de kern doen we hetzelfde: een verhaal vertellen”

WAT KUNNEN EEN VERTELLER EN MUSICALACTEUR VAN ELKAAR LEREN?

LOUIS VERMAUT

Het contrast tussen Willem Dekiere (31) en Chris De Backer (56) kan niet groter zijn. De eerste speelt in bombastische musicals met grote decors en ensembles, de tweede zoekt het kleine op als verhalenverteller. Toch hebben deze tegenpolen ontzettend veel bewondering voor elkaar. OPENDOEK-magazine bracht hen samen voor een dubbelinterview.

GROOT EN KLEIN

Wat zijn de grootste verschillen tussen jullie disciplines?

Chris: "In de kern doen we hetzelfde: we vertellen een verhaal. Het ene is groot en visueel prikkelend, het andere is kleinschaliger, intiemer en dichtbij. Letterlijk! Je kan het publiek soms zelfs bijna aanraken, je ziet hun emoties evolueren, hun ademhaling veranderen..."

Willem: "Klopt. Wij doen met dertig mensen wat jij alleen kan doen (*lacht*). Hetzelfde, maar zo verschillend. Ook ons decor is veel uitgebreider natuurlijk."

Chris: "Onze scène is de verbeelding van de luisteraar. Wanneer mensen een boek lezen en daarna de film zien, zeggen ze vaak dat het boek beter was. Waarom? Omdat ze tijdens het lezen hun eigen beelden erbij hebben gefantaseerd. Dat vind ik echt een kracht. Anderzijds heb je bij een musical de combinatie van decor, muziek, meerstemmigheid... Dat komt helemaal anders binnen, en vaak ook wel sterker."

© Simon Rosseel

WILLEM DEKIERE (31)

- Speelde in 2009 mee in de musical *The Sound Of Music* in Tielt
- Musicalacteur en regisseur
- Eerste regieproject in 2020: *Avenue Q*
- Volgende project: *Titanic*

Willem: "Absoluut, met muziek kan je heel veel. Ik begin nu met *Titanic*, een musical met grootse nummers en veel meerstemmigheid, soms met zes of zeven stemmen. Dit project vraagt dat ook, want de grootte van de cast kan je daardoor spiegelen aan de grootsheid van het schip. Dan druppelt dat besef ook meer binnen bij het publiek, dat het écht gebeurd is en dat er echt zoveel mensen zijn overleden."

Chris, jij bent een verteller. Werk jij altijd vanuit een vaste tekst of improviseer jij veel?

Chris: "Improviseren komt er een stukje bij, maar er is wel degelijk een vast kader. Ik ga altijd op zoek naar een verhaal dat me nauw aan het hart ligt. Ik heb gewerkt aan een portfolio, een heel uitgebreid aanbod van verhalen. Daar zitten ook veel verhalen in die dezelfde trucs toepassen als improvisatie. Mijn favoriete stijl is *the tale of the unexpected*. Een

verhaal dat helemaal naar een bepaalde richting neigt, maar op het einde toch het volledig tegenovergestelde blijkt te zijn van wat je dacht.”

“Maar de echte kracht van vertellen zit niet zozeer in het specifieke verhaal, maar wel in de manier waarop je anticipeert op wie voor je staat. Vertelkunst leeft. Dus als je iets aanvoelt bij het publiek, kan je daarop inspelen. Dat is natuurlijk makkelijker als je alleen op een podium staat, want dan hoef je geen rekening te houden met medespelers.”

Die vrijheid zal je bij musical minder hebben, Willem?

Willem: “Dat is volgens mij inderdaad het grootste verschil. Bij musical hang je veel meer vast aan tekst. Persoonlijk vind ik dat niet zo erg, dat voelt heel veilig. Ik ben namelijk niet zo sterk in improvisatie. Ik denk te veel na en wil me liever echt verdiepen in het personage dat ik moet spelen. Dat weten mijn medespelers maar al te goed: als ik een voorstelling moet spelen, zonder ik me altijd een halfuur voor aanvang af. Zelfs als het heel gezellig is in de kleedkamer! Ik heb dat nodig om me helemaal in te leven.”

CHRIS DE BACKER (56)

- Al meer dan 35 jaar actief als verhalenverteller
- Bedenker van *Dwalen met verhalen* – wandelroutes met luisterverhalen via QR-codes
- Bestuurslid van vertelkunst.be, de vereniging voor Vlaamse vertellers
- Werkt momenteel aan *Fabula Belgica*, een interactieve vertelvoorstelling met verhalen uit alle Belgische provincies

“Als regisseur ben ik dan weer streng, maar rechtvaardig (*lacht*). Ik weet perfect hoe ik het wil, maar ook wat ik niet wil. Ik geef mijn spelers een situatie en de achtergrond van het personage en laat ze eerst zelf op ontdekking gaan. Ik ben een regisserende speler en een spelende regisseur, dus ik ken beide kanten goed. Dat is een voordeel om tot sterke personages te komen.”

MONEY, MONEY, MONEY

Waarin verschillen jullie artistieke keuzes van elkaar op vlak van teamgrootte, budget en dergelijke?

Willem: “Om een musical te brengen heb je heel veel geld nodig. Afhankelijk van welke je wilt spelen, kan die prijs serieus oplopen. Wij werken ook met beroepsmuzikanten en een live orkest, wat al een groot deel van het budget vraagt. Maar dat is ook iets waarop we niet willen besparen. Idem voor het decor: wanneer je een stuk als *Titanic* speelt, verwachten mensen dat er wel iets moois staat.”

“Normaal spelen wij met het Koninklijk Kortrijks Lyrisch Toneel (KKLT) in de Schouwburg van Kortrijk, waar er heel veel mogelijk is. Maar momenteel zijn ze daar aan het verbouwen, waardoor we nu al twee jaar spelen in het ontmoetingscentrum van Marke. Dat heeft ook wel een ruim podium, maar de mogelijkheden zijn beperkter. Zo wordt het een uitdaging om producties te brengen die met minder middelen toch in het oog springen. Daar word je creatiever van en ga je ook slimmer om met het decor. Een decorstuk kan meerdere functies hebben en we zetten nog meer in op de verbeelding van het publiek. Gelukkig hebben we heel veel vrijwilligers die ons helpen met kostuums, rekwisieten... We mogen van geluk spreken dat die mensen er zijn. Zonder de hulp van sponsors en vrijwilligers zou dit nooit lukken.”

Chris: “Bij ons is dat op kleinere schaal natuurlijk. Want ja, met een verteller en een publiek, kan je op eender welke plek beginnen. Dat is ook hoe het op mijn website staat: *Geef mij een plaats en ik zal er een vertelplek van maken*. Financieel zijn er voor ons weinig uitdagingen, maar ook minder opportuniteiten. Naamsbekendheid krijgen is niet zo evident. Onze discipline is ook gewoon minder bekend bij het brede publiek, waardoor

hardnekkige vooroordelen blijven bestaan. Mensen denken al snel dat wij gewoon voorlezen en dat het vooral voor kinderen bedoeld is. Dat klopt natuurlijk niet.”

“Een van onze grootste uitgaven zijn de auteursrechten. Je mag niet zomaar elke tekst vertellen of naar je hand zetten. Maar ik heb bijvoorbeeld het geluk gehad om een hele tijd geleden Marc de Bel te leren kennen. Via Marc heb ik de theaterrechten voor een aantal van zijn verhalen. Een grote meevaller!”

DE LOF-TROMPET

Wat bewonder je aan elkaars manier van werken?

Chris: “De schaal en de opbouw! Als ik een opdracht krijg voor een vertelling, dan kan ik meteen aan de slag met mezelf. Terwijl jij met zoveel meer rekening moet houden, Willem. Je hebt een regisseur, decorbouwers, muzikanten, acteurs... Vaak heb je dan nog back-ups voor wanneer er mensen uitvallen. Wat een geoliede machine moet het zijn om al die radertjes samen te laten werken. Een van de mooiste momenten vind ik het applaus bij musical, of toch als de mensen die in de coulissen werken op het podium worden gehaald. Je ziet iedereen dan glunderen: *kijk, dit is wat wij hier allemaal samen hebben neergezet*.”

Willem: (*pikt in*) “Ja, wij vinden het heel belangrijk dat iedereen die erkenning in ontvangst kan nemen. We staan er met de hele groep: de spelers, de muzikanten en de vrijwilligers om te tonen dat we één geheel zijn en dat ieder van ons nodig was om dit te doen slagen.”

Chris: “Dat samenwerken moet ook mooie gevolgen hebben voor het creatieproces, kan ik me voorstellen. Met verschillende ideeën en insteken kan je toch veel meer realiseren dan alleen. Wij vertellers doen dat ook op onze manier, door naar andere vertellers te gaan kijken, hun manier van werken te analyseren. Veel babbelen met elkaar én stelen met je ogen! Dat is inspirerend.”

Willem: “Bij musical kan je je wel makkelijker achter elkaar verschuilen. Wat jij doet, Chris, met één stem, met één lichaam, bij wijze van spreken op één vierkante meter... Dat getuigt van groot talent, om gewoon met jezelf als werkinstrument een heel verhaal op te bouwen. Ik heb je nog niet aan het werk gezien, maar zelfs door gewoon nu met elkaar te praten, hang ik echt aan je lippen door je manier van spreken en je warme stem. Ik kan me voorstellen dat mensen graag naar jou komen luisteren.”

Wat zijn op dit moment de grootste uitdagingen voor jullie disciplines?

Chris: “Zoals ik al zei gaat het bij ons vertellers vooral nog om bekendheid verwerven bij het grote publiek. Onlangs stond ik bijvoorbeeld op een cultuurmarkt in Duffel met flyers en banners. Ik heb die dag wel duizend keer moeten uitleggen dat het niet hetzelfde is als stand-up comedy! Gelukkig zijn er steden en gemeenten die

ons daarbij helpen en zo ook wat volk kunnen lokken. Zo hebben we in Ham drie jaar geleden met een groepje vertellers de kans gehad om avondvertellingen te organiseren. In het begin zaten er misschien vijftien mensen in de zaal, op het einde zaten we aan honderd. Dat is hoopvol.”

Willem: “Wij zijn bekender, maar dat heeft ook een keerzijde. Het publiek verwacht wel heel veel van ons. Mede doordat ze de laatste jaren verwend werden door de spektakelmusicals van Studio 100. Dat maakt het voor kleinere spelers niet altijd gemakkelijk. We merken wel dat musicals steeds populairder worden, maar het blijft spannend of we de zalen vol krijgen.”

“Zeker omdat, toen ik net begon met musical, mensen hun tickets veel vroeger boekten. Dan wisten we vaak al maanden op voorhand of een productie uitverkocht was of niet. We proberen ook wel meer en meer jongeren te lokken, misschien is dat de verklaring waarom onze voorstellingen later uitverkopen. Zij beslissen graag enkele dagen voordien of ze willen komen of niet.”

Chris: “Toch denk ik dat het een goede tactiek is om dat nieuwe publiek aan te boren. Zo hebben we onlangs een free podium gelanceerd tijdens het Internationaal Vertelfestival in Alden-Biesen. Mensen die graag eens op een podium wilden vertellen, kregen daar die kans. Zo wordt het draagvlak ook groter voor onze disciplines, als we die lont in het kruitvat krijgen. We werken eraan.”

Column STILTE

© Ellen Heylen

BERNT SALES SEGARRA

Stilte.

Allesomvattende stilte, het enige wat er is. Het soort stilte waarmee de Bijbel begint, een stilte waaruit alles kan voortvloeien.

(N)immer Perfect, zo heb ik mijn voorstelling genoemd. Het is een verhaal, mijn verhaal. Ik leg wie ik ben bloot om gezien te worden, gehoord te zijn, om te zien wie of wat ik eigenlijk ben. Gans mijn leven, alle verhalen.

Ik wandel het pietluttig kleine podium op, in een intieme zaal waar 50 mensen zitten. Het podium is schaars gekleed: twee microfoons, een stoel, een tafel en mijn gitaar die al mijn gevoelige snaren kent en doen klinken kan.

Ik moet vijf passen naar de microfoon. Vanuit de donkere zaal hoor ik de gespannen stilte van anticipatie. 50 mensen die niet weten wat er komt en ik die elk van de 6.536 woorden meticuleus uit het hoofd ken. Ik adem in en spreek.

De stilte wordt gebroken.

De woorden vloeien uit mijn mond en mijn focus ontduubelt. Ik ben bezig met wat ik aan het zeggen ben en tegelijk zie ik de mensen zitten. Ze kijken allemaal zo geconcentreerd. Hun blikken zijn neutraal en ik weet niet wat ik erin moet lezen. De eerste minuten zijn ongemakkelijk, onwennig als een hert dat pas leert stappen. En dan: die eerste lachbui.

Mijn hart wordt warm, want het publiek is mee, zit mee in het verhaal. Als nieuwe vrienden leren we elkaar kennen. Ik vertel hen over alle keren dat ik me zo alleen heb gevoeld, maar nu ben ik dat niet langer. Zij zijn hier om me gezelschap te houden.

Hand in hand stappen we verder door mijn verhalen, zelfzekerder nu. Een trotse peuter die zijn regenboogtekening met volle overgave omhoog steekt. Het plezier komt door in mijn spelen. Ik voel hoe mensen hun adem inhouden in afwachting van wat nu net de ontknopning gaat zijn van deze of een andere anekdote. Op hun gezichten staan vragen te lezen zoals: "Waar gaat dit nu allemaal heen?" en "Vanwaar haalt deze jongen toch zijn ingewikkelde, maar vertederende humor?"

De zaal wordt warmer, deels door de lampen, maar voornamelijk door de gedeelde en geleefde emoties van het publiek. Het geeft me kracht, het doet me vliegen en ik ga nooit meer de grond raken. We stappen niet langer hand in hand, maar zweven door mijn dromen.

Maar ik begin af te tellen, ik weet hoe weinig van de 6.536 woorden er nog overblijven om uit te spreken. Het einde nadert. Ik probeer me er niet al te bewust van te zijn, maar aan je lot ontkom je niet.

Ik ben niet klaar voor het einde, en dat zal ik nooit zijn, dus probeer ik het zo lang mogelijk uit te stellen. Mijn laatste woorden komen eruit als een auto met pech, het verhaal sputtert tot stilstand. Alles is gezegd, alles is geleefd. Die fractie van een seconde tussen het laatste gesproken woord en het oplaaiende applaus voelt aan als een oneindig universum van ongeloof en dankbaarheid en spijt en het gevoel om terug te willen.

Het applaus komt, ik word bedolven onder een golf van appreciatie en heel even kan ik leven met de kennis dat dit prachtige moment nooit meer niet gebeurd zal zijn.

Dan dooft het applaus uit. De mensen verlaten de zaal. Ze praten na over stukken die ze fijn vonden, wat hen geraakt heeft, wat verwarrend was. Ze discussiëren over of ze nog iets gaan drinken in de bar, of ze gewoon rechtstreeks naar huis gaan. Het verhaal is voorbij. Ik sta alleen op het toneel. Alles wat is, alles wat was en alles wat kon zijn heeft bestaan, heeft geleefd, is verteld. Er is niets meer van over. Ik sta weer geheel alleen in

Stilte.

Allesomvattende stilte, het enige wat er is. Het soort stilte waarmee de Bijbel begint, een stilte waaruit alles opnieuw kan voortvloeien.

KLARE TAAL EN EEN BRUIKBAAR PROGRAMMABOEKJE

HOE MAAK JE EEN THEATERBEZOEK TOEGANKELIJK VOOR LAAGGELETTERDEN?

RUNE WITTOUCK

Het publiek dat je verwacht te bereiken, blijkt vaak niet het publiek dat uiteindelijk ook in de zaal zit. OPENDOEK wil zelf het goede voorbeeld geven door op het Landjuweelfestival 2025 in Ieper samen te werken met vzw Ligo, Centra voor Basiseducatie. Zij organiseren een voor- en natraject bij een geprogrammeerde voorstelling voor mensen die laaggeletterd zijn (NT1). Redacteur Rune Wittouck ging daarover in gesprek met Laurens Baert, die in het kader van een stage voor OPENDOEK aan een toolbox voor toegankelijker theater werkt.

Wat is NT1? Waar ligt voor hen de ontoegankelijkheid van het theaterbezoek?

Anders dan NT2 (mensen met 'Nederlands als tweede taal' en dus een andere moedertaal) is NT1 de term voor laaggeletterde volwassenen (Vlamingen met 'Nederlands als eerste taal'). Zij kunnen moeite hebben met lezen, schrijven en spreken. Ze ervaren in het dagelijks leven daardoor verschillende drempels, waardoor ze niet komen tot waardig participeren in de maatschappij, en zo ook cultuurbeleving.

Theaterbezoek is voor NT1 een uitdaging, van in de zaal geraken tot het stuk begrijpen en verwerken. We mogen niet in clichés denken, dat voorstellingen voor 'weinig geletterden' weinig woorden moeten hebben of kinderlijk moeten zijn met vooral veel beweging... Het is niet omdat je bijvoorbeeld geen hoger diploma hebt, dat jouw levenswijze niet van pas komt wanneer je naar een voorstelling kijkt. Maar er zijn wel wat zaken waarin we hen extra kunnen ondersteunen.

Wat kan je op voorhand doen om het theaterbezoek toegankelijker te maken?

Je kan bezoekers al goed op weg helpen door een inleiding te geven op de voorstelling. Daarin bespreek je op voorhand het thema, de tijdsgeest, de personages, maar ook het genre of de stijl.

Voorstellingen voor laaggeletterden moeten niet kinderlijk zijn: dat is cliché.

Dan is er nog iets. Vaak als je nu binnen het vrijetijdscircuit in de programmaboekjes kijkt, lees je: "Ik speel die rol en dit is een zin van mijn personage uit het stuk". Oké, maar interessanter zou misschien zijn dat de personages en eventueel de relaties met elkaar beter worden voorgesteld. Je hoeft daarin niet alles te verklappen, maar dat zou pas écht kunnen helpen. Of je voorziet een zakwoordenboekje

waarin gebruikte woorden worden verklaard. Tijdens de voorstelling, met het zaallicht uit, is het dan wel weer moeilijk om in die boekjes te kijken, tenzij je die dus niet volledig dooft. Je kan bewust in die theatercodes kiezen om dat te faciliteren, en goed communiceren wat wel of niet kan bij het theaterbezoek.

Dan zijn er nog de locatiegebonden drempels. Dat is er enerzijds voor zorgen dat er duidelijke bewegwijzering naar de theaterzaal of speellocatie is. Als ze daar al minder komen, dan moet het ook helder zijn waar ze worden verwacht. Voor het Landjuweelfestival in de Westhoek zit je bijvoorbeeld ook specifiek met een moeilijk openbaar vervoer. Dan moeten we ondersteuning in de bereikbaarheid bieden en misschien ook voorstellingen niet te laat programmeren. Maar het is er vooral voor zorgen dat ze zich welkom voelen, dat de mensen van het theatergezelschap of de locatie aanspreekbaar zijn.

ZELF AAN DE SLAG MET TOEGANKELIJK THEATER? VRAAG JE SUBSIDIE AAN.

Wil je als gezelschap werken aan toegankelijker theater, maar bots je op praktische of financiële drempels? Dan is de impuls subsidie van OPENDOEK er voor jou. Deze subsidie ondersteunt projecten die je reguliere werking overstijgen. Denk bijvoorbeeld aan projecten rond inclusie: voorstellingen voor laaggeletterden, visuele ondersteuning, aangepaste publiekswerking of samenwerking met nieuwe doelgroepen.

De impuls subsidie geeft je de ruimte om te onderzoeken, te testen en te groeien. Je hoeft geen vzw of feitelijke vereniging te zijn, ook als individu kom je in aanmerking. Het belangrijkste is dat je project vernieuwend is en een duidelijke meerwaarde biedt voor je publiek of werking. De eerstvolgende deadlines om een aanvraag in te dienen zijn 15 september 2025 of 15 januari 2026. Een onafhankelijke beoordelingscommissie bekijkt je subsidiedossier. Zij maken uiteindelijk de beslissing of je recht hebt op een impuls subsidie.

Meer info, inspiratie en het aanvraagformulier vind je op www.opendoek.be/impuls subsidie.

Zijn er ook zaken die tijdens de voorstellingen anders kunnen?

Je zou het taalniveau, de woord- en stijlkeuzes in de tekst, kunnen aanpassen. Natuurlijk enkel als de auteur van het stuk of de rechthebbende van het auteursrecht dit toelaten. Niet alles hoeft vereenvoudigd te worden, maar een deel van het publiek zou kunnen afhaken omdat er voor hen daarom bepaalde puzzelstukken ontbreken. Dat ligt natuurlijk vaak moeilijk binnen het theater in de vrije tijd. Omdat je dan als gezelschap mogelijk inbreekt op de auteur of de dramaturgie van de voorstelling. Als je dat niet doet, is dat ook niet erg. Er is ook nog iets zoals artistieke vrijheid. Maar pas wanneer je weet wat NT1 is en hun drempels als theaterpubliek zijn, kan je de keuze maken om er al dan niet rekening mee te houden.

Een makkelijkere ingreep is visuele ondersteuning. Als alle betekenis alleen in de taal zit, kan dat een struikelblok zijn. Denk maar aan rekvisieten, kostuums of kleur om mee de context, betekenis en sfeer te scheppen.

Om de taal te ondersteunen kan je met kleur en kostuums de betekenis extra kracht bijzetten.

Je kan ook denken aan boventiteling bij gebruik van andere talen of dialecten, geprojecteerd op de wand. Dat kost natuurlijk tijd, geld en professionaliteit, maar daar zou je eventueel bijkomende financiering zoals een subsidie voor kunnen aanvragen. Het is gebleken dat als je niet gewoon bent om naar het theater te gaan en je plots twee dingen tegelijk moet doen, namelijk het verhaal volgen via de geprojecteerde tekst en naar het stuk zelf kijken, dat heel moeilijk is. Het is belangrijk dat we in gesprek blijven gaan met het (doel)publiek over hun noden. We mogen bovendien niet louter in doelgroepen gaan denken. Wat werkt voor de ene, werkt niet voor de andere. Het is dus telkens bewuste keuzes maken wat je wil en kan aanbieden.

Wat kan er extra of anders gedaan worden na de voorstelling?

Dan denk ik aan een nagesprek. Ik zeg niet dat je dat altijd moet organiseren, maar het kan een meerwaarde zijn. Dat hoeft bovendien niet per se zo strikt georganiseerd te zijn. Denk maar aan een informele 'babbel achteraf' tussen het publiek en de makers, met bijvoorbeeld een drankje aan een 'napraattafel', zeker wanneer het NT1-publiek niet altijd de mogelijkheid heeft om over hun theaterbeleving in gesprek te gaan met iemand, om het ergens ook te verwerken.

Maar als je een nagesprek organiseert, is voor NT1 opnieuw 'klare taal', vereenvoudigd Nederlands, belangrijk. Als moderator mag je zeker moeilijkere woorden gebruiken, maar leg ze dan uit. Je mag over moeilijke onderwerpen praten, maar zet daar dan bijvoorbeeld een ondersteunende foto bij. Ga er ook niet vanuit dat iedereen de vaktermen uit de 'theatertaal' kent of jouw mening deelt. Anders schrik je de (NT1-) toeschouwers af om deel te nemen.

Heel concreet zou je dat nagesprek kunnen stimuleren met methodes als 'Visual Thinking Strategies (VTS)' of het 'Socratisch gesprek'. Het publiek heeft waarschijnlijk allemaal iets anders gezien en gevoeld, gaan terug naar hun eigen leefwereld en ervaring en dan moet er ruimte zijn om daarover te kunnen praten. Over die 'klare taal' en diverse gespreksstrategieën zou je bij OPENDOEK een cursus kunnen volgen.

Deze tools zijn trouwens niet alleen voor NT1, maar goed voor iedereen die bij het nagesprek wil aansluiten, net als de eerdere voorstellingen die kunnen worden doorgetrokken voor brede toegankelijkheid. Andere mogelijkheden voor zo'n verwerking zijn onder andere een creatief atelier gelinkt aan de voorstelling door bijvoorbeeld mensen zelf een paar theateroefeningen te laten doen.

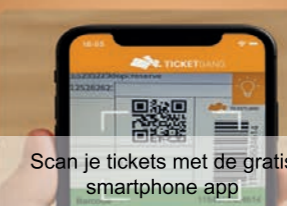
Tickets verkopen was nog nooit zo gemakkelijk!

Ticketsoftware voor verenigingen, theaters, evenementen en workshops

- Geen maandelijkse abonnementskosten
- Balie tickets worden gratis verwerkt
- Online tickets vanaf 0,50 euro per ticket
- Telefonische helpdesk

Online zetelkeuze door de klant op je zaalplan

Scan je tickets met de gratis smartphone app

Publiceer je evenementen op UiTinVlaanderen met 1 klik

www.ticketgang.com

In samenwerking met OPENDOEK.
Publiceer je evenementen vlot op de verkooppagina van OPENDOEK.

DIA/LOOG

Elke editie schrijft een auteur van OPENDOEK-magazine een korte dialoog om je toneelkunsten te oefenen tijdens een repetitie. Deze keer kroop Anneleen Laeremans in haar pen, afgestudeerd theatermaker en enthousiaste leerkracht. “De personages moeten zo vaak als mogelijk elkaars tegenpolen zijn.”

PANTOFFELHELD

- A Zodus- [warmt stem of lijf en leden potsierlijk op]
B Mijn tekst nog even aanpassen, secondje-
A Deze keer spelen we 'm groot-
B: -klein beetje minder fel op die 'ternauwernood'-
A -uw stem tot ginder achter projecteren-
B -en dan diminuendo-
A -wablief?
B Diminuendo. Da's uit de muziek. Wanneer ge stiller gaat.
A Ah zo. Maar dat dan luid genoeg, tot tegen de achterwand.
B ... stiller.
A Luid genoeg, maar stiller. Met de juiste intentie-
B Intens...?
A Maar stil hè. Fin, ja, nee, klein. Maar luid genoeg.
B Als gij het zegt.
A [schraapt keel] Verdraid, ligo, dat heeft geen haar gescheeld.
B Ternauwernood nog aan de dood ontsnapt.
A We moeten ons herbronnen.
B De kop niet in het zand, maar wel het zwaard ter hand! En laten wij dan met ons sollen? ... [valt uit rol] Eh, nee?
A Ja ja, gij moet 'nee' zeggen.
B Nee?
A: Ja.
B Ah, ja. Dat houdt wel steek. Ok, opnieuw. Laat ons wat eerder pakken, dit is zo'n willekeurig stuk om te beginnen.
- A Wacht-
B Othello, 'k vrees dat ik-
A -Wacht efkes zei ik – ik vind de juiste tekst niet direct.
B Net kende ge die toch nog?
A Ge hebt me uit mijn lood geslagen. Auw!
B Oei?
A Aah. Verdomme-
B De tekst zei 'Ai', dacht ik [bladert]
A Me hier gesneden aan-
B [gevonden!] -mijn zwaard!
A -mijn blad papier.
B Mijn koninkrijk voor een - wacht, ge hebt echt pijn?
A Venijnig spul hè, zo'n papier. Straks alles nog vol bloed.
B Wie weet kan het u helpen -
A Helpen?!
B - bij uw rol?
A Om in te leven zeker?
B Ik denk gewoon -
A ik voel mijn vinger zo bijna niet meer -
B Het past wel mooi bij 't personage -
A Ge luistert niet eens naar mij als ik iets zeg. Lelijk is dat, lelijk.
[alles valt stil]
B Anders die dialoog gewoon nog eens opnieuw?

RE PER TOIRE

Ieder nummer grasduinen we in de collectie van de Theaterbib van OPENDOEK, op zoek naar interessante teksten. Toch je ding niet gevonden? Neem dan een kijkje in onze catalogus. Alle besproken teksten kan je lenen via bib.opendoek.be.

We volgen de genderaanduidingen van personages zoals aangegeven door de auteurs.

BASTIAAN MALCORPS, TIMOTHY SCHEERLINCK, FERNAND COOREMANS EN DE VLAAMSE TONEELAUTEURS (VTA)

Matthias Spapen
HET PROBLEEM LUC

"Ik wil niet opscheppen. Niemand kiest ervoor perfect te zijn."

KOMEDIE
2D/8H

Het probleem Luc speelt zich af in opvangcentrum Oosterlicht, waar acht jongeren met mentale problemen verblijven. Een begeleider met de naam Luc perst hen genadeloos af. Na een brutale aanvaring hebben de jongeren er genoeg van: Luc moet én zal buiten gewerkt worden. De jongeren bedenken een reeks plannen, het ene nog dwazer dan het andere. Maar Luc is geenszins van plan om zich zomaar te laten doen.

Diverse thema's worden verkend: cancelcultuur, morele superioriteit en de menselijke neiging om fouten van anderen genadeloos te veroordelen, terwijl men de eigen tekortkomingen over het hoofd ziet. Een oproep om na te denken over de grenzen van vergeving en begrip.

"Ideaal voor een vereniging die een statement wil maken op scène!" - Fernand Cooremans

Adda Vernet
IN VERTROUWEN

"Het kan vreselijk moeilijk zijn om een lijk op te graven."

THRILLER
1D/1H

Een jonge vrouw stapt het bureau van een cynische detective binnen. Ze zal binnenkort sterven, zegt ze, ogenschijnlijk door een ongeluk. Maar het zal geen ongeluk zijn. En of hij haar dood wil onderzoeken? Ze wil weer vertrekken, maar de detective laat haar niet gaan. Stukje bij beetje probeert hij haar het hele verhaal te ontzutselen. Tot de verschrikkelijke waarheid aan het licht komt.

"Een duel, op het scherp van de snee. Voor twee acteurs die aan elkaar gewaagd zijn, en een regisseur die graag lange maar onafwendbare spanningsbogen maakt." - Bastiaan Malcorps

Tijn Panis
RECHT OP DE HEMEL

"Waar heb je nog recht op als de goddelijke orde is weggevalen?"

TRAGIKOMEDIE, LOCATIETHEATER
4H

In *Recht op de hemel* zet de auteur thema's als identiteit, privilege en gelijkwaardigheid centraal tegen de achtergrond van het plotselinge overlijden van God. Na deze hemelschokkende gebeurtenis storten de engelen neer op aarde en moeten ze daar opnieuw duiden wie zij zijn. Ze raken met elkaar én zichzelf in conflict tijdens het bouwen van hun nieuwe hemel op aarde. Ze bevinden zich in een modderige, wetteloze samenleving waar ze zich moeten aanpassen aan menselijke maatstaven. Te midden van bommen en graafmachines wordt met grof geweld een schijnheilige revolutie uitgevochten.

Dit toneelwerk is een combinatie van absurditeit en humor met een kritische blik op maatschappelijke thema's en laat je meteen in een andere wereld verdwijnen.

"Een indringend en actueel toneelwerk dat klassieke thema's op een nieuwe manier belicht." - Fernand Cooremans

Neil Simon
CALIFORNIA SUITE

"Ik hoor de spitsvondigheden al in het rond vliegen."

KOMEDIE
2-6D/2-5H

Eén locatie: een hotelsuite in Californië met twee kamers. Vier situaties: een gescheiden koppel wil de toekomst van hun dochter bespreken. Een man zit met een dronken hoertje in zijn bed wanneer zijn vrouw aankomt. Een actrice grijpt naast een Oscar en viert dronken haar woede en teleurstelling bot op haar man. Twee koppels brachten drie weken vakantie samen door, met vele ergernissen en een vechtpartij tot gevolg.

California Suite is vintage Neil Simon waarbij de protagonisten elkaar verbaal liquideren met hun snedige replieken.

*Deze vier korte toneelstukken bieden veel flexibiliteit wat betreft de bezetting. Je kan het zowel met vier als met elf spelers brengen. Mochten vier eenakters niet genoeg zijn, kan je deze perfect combineren met *London Suite* en *Plaza Suite* van dezelfde auteur."* - Timothy Scheerlinck

SB Simaey

VODDEN EN KWAST

"Schildert hij bergen? Dat is anders. Het moeten niet altijd katten zijn."

KLUCHT
3D/5H

Het huwelijk van Hubert en Thérèse ontbreekt wat pit. Thérèse ergert zich aan Huberts passieve houding. Hij wil alleen op zolder zitten, bij zijn schilderijen, maar zij wil avontuur. Al waakt ze er daarbij wel over discreet te zijn; avontuurlijk zijn is goed, maar wat gaan de mensen zeggen?

Onverwacht komt Pepe Roger logeren. Dat zorgt voor wrevel, want een pottenkijker kan niemand gebruiken.

"Vodden en Kwast is een stuk vol contrasten: tussen schijn en werkelijkheid, sleur en verlangen, tussen wie we zijn en wie we denken te moeten zijn." - Vlaamse Toneelauteurs

Sietse Remmers

OFFER IPHIGENEIA

"Ach, een klein bloedoffer voor de muzen..."

JEUGDTONEEL/THRILLER
10D

Het orgelpunt van elk jaar is voor de dramaklas de opvoering, vlak voor de zomer. Maar dit jaar gaat het mis; in de offerscène wordt Iphigeneia met een echt mes gestoken. De tekst springt vervolgens een jaar in de tijd terug, naar het begin van de repetities. We leren de tienermeisjes die Iphigeneia gaan opvoeren en hun groepsdynamiek kennen. We zien de spanningen tussen de hoofdrolspeelster en haar medeleerlingen, die op de dag van de première een noodlottig hoogtepunt zal kennen. Wie plantte het echte mes tussen de attributen? En waarom?

"Een vlot geschreven tekst voor tien jonge actrices, die bol staat van de verwijzingen naar klassieke mythen en tragedies. Een leuke persiflage op het stuk-in-het-stuk, met een waar moordmysterie erbovenop." - Bastiaan Malcorps

Kady De Schrijver

ELLIS

"Eén voor één verdwijnt de tekst in alle boeken..."

JEUGDTONEEL
25D/H

Ellis. Een doodgewoon meisje dat naar school gaat, graag boeken leest en een beetje in haar eigen wereldje leeft. Tot plots haar leven volledig omslaat door één boek, en één keuze die haar leven volledig verandert. Wanneer Ellis onverwacht naar een nieuwe wereld wordt gebracht, doet ze een ontdekking van jewelste. Ze ontmoet sprookjesfiguren die het beu zijn om telkens hun verhaal te vertellen. Kan Ellis deze figuren doen inzien dat hun verhalen belangrijk zijn? Kan ze de sprookjeswereld redden?

Ellis is gebaseerd op de gelijknamige roman van Kady De Schrijver. Een aangrijpend verhaal en een visueel sterke tekst die diverse thema's op een krachtige manier tot leven brengt: zelfontdekking, de zoektocht naar authenticiteit en de impact van maatschappelijke normen op persoonlijke keuzes. Het is een werk dat alles omvat: toneel, zang en dans.

"Een totaalspektakel dat zowel jong als oud kan bekoren." - Fernand Cooremans

Said Reza Adib en Thomas Bellinck

DE STEM VAN VINGERS

"Ik wil niet met je praten, maar ik wil wel dat je luistert."

DRAMA
1D/4H

De stem van vingers is een verhaal over de vingerafdruk. Over je telefoon ontgrendelen, over detectives uit het China van 2.000 jaar geleden. Over de grenzen van Europa en over wat er met je gebeurt wanneer je weigert je vingerafdruk te geven.

Thomas Bellinck en Said Reza Adib schreven deze tekst noodgedwongen vanop afstand, omdat Reza niet mag reizen binnen Europa. Ze maakten van hun verhaal over vingerafdrukken een fascinerende reis langs grenzen, controle en repressie, maar ook over hoop, liefde en vertrouwen.

"Een uitdagende, maar prachtige tekst." - Bastiaan Malcorps

Geregeld in je mailbox: een overzicht van recent toegevoegde theaterteksten, leestips en ander nieuws uit de Theaterbib van OPENDOEK. Abonneer je via opendoek.be/theaterbib

Hoe zoek je een theatertekst op? In deze video begeleiden we je stap voor stap door het proces, zodat je moeiteloos de theaterteksten vindt en reserveert die je nodig hebt.

OPEN CAST & CREW DOEK

Project V © Klaas Tindemans © Frank Emmers

HOE OPENDOEK KINDEREN LAAT SCHITTEREN OP HET PODIUM

Theater is de plek waar verbeelding, creativiteit en ontmoeting samenkomen. OPENDOEK gelooft dat iedereen recht heeft op die ervaring. Ook de jongsten onder ons. Met projecten als Toekoer Festival en Project V laten we kinderen op een laagdrempelige manier kennismaken met podiumkunsten. Twee projecten met dezelfde missie: kinderen laten groeien via theater.

Toekoer Festival: theater door en voor kinderen

Eén dag voor het nieuwe schooljaar begint, verandert de Abdij van Herkenrode in Hasselt in een magisch theaterparadijs. Het Toekoer Festival is een familietheaterfestival waar kinderen en hun families genieten van theatervoorstellingen, vertellingen en creatieve workshops.

Maar wat Toekoer Festival écht bijzonder maakt, is dat het festival wordt georganiseerd door kinderen zelf. Gen-T, een groep enthousiaste theaterkinderen tussen acht en twaalf jaar, neemt de touwtjes in handen. Van acteren, tot programmeren en organiseren. Ze leren samenwerken, plannen, presenteren en vooral: ze laten hun stem horen.

Breng een bezoekje aan het kindvriendelijkste theaterfestival:

- Toekoer Festival
- Zondag 31 augustus 2025
- Abdij van Herkenrode (Hasselt)
- www.opendoek.be/toekoer

Snuif de sfeer van Toekoer Festival op:

Project V: theater als vakantie

Niet elk kind heeft de kans om op vakantie te gaan. Project V, met de V van vakantie, is een gratis theaterproject voor kinderen en jongeren in een kwetsbare positie. Het is geen klassiek zomerkamp. In plaats van één intensieve week, komen de deelnemers één dag per week samen, verspreid over de zomervakantie. Zo blijven de kinderen de hele vakantie betrokken en hebben ze iets om naar uit te kijken.

Onder begeleiding van professionele theatermakers ontdekken ze verschillende vormen van theater: van improvisatie tot slam poetry, van bewegingstheater tot teksttoneel.

OPENDOEK rolt Project V uit over verschillende gemeentes in Vlaanderen en Brussel. Vaak sluiten de kinderen het project af met een toonmoment. Benieuwd of er in de zomervakantie van 2025 een opvoering in je buurt is? Volg het laatste nieuws via onze kanalen en www.opendoek.be/project-v.

Zelfs voor 2026 zijn we al op zoek naar geïnteresseerde gemeentes, organisaties en docenten. Wil je meewerken? Neem contact op met OPENDOEK via info@opendoek.be.

Ontdek Project V:

Elk kind verdient een plek in de spotlights

Projecten zoals Toekoer Festival en Project V zijn niet alleen een creatieve uitlaatklep voor kinderen, ze zorgen ook nog eens voor sociale verbinding. De kinderen bouwen zelfvertrouwen op, leren samenwerken en krijgen de kans om hun verhaal te vertellen. Voor velen is het een eerste kennismaking met theater en vaak het begin van een passie.

SPOTS 3 — 6 OP WEST JULI 25

Theaterfestival Westouter

WWW.OPENDOEK.BE/SPOTSOPWEST

25
PEN
DOEK

Vlaanderen
verbeelding werkt

FOCUS
UTV

JINT

Heuvelland

Erasmus+
Enriching lives, opening minds.

V.U.: JOKE QUAGHEBEUR, ITALIËLEI 6, 2000 ANTWERPEN - ONTWERP: PJOTR